

جغرافیا علمی برای زندگی بهتر

سد کریت؛ بزرگترین سد قوسی تاریخی جهان در نزدیکی طیس - خراسان جنوبی

انسان در طول تاریخ همواره تلاش کرده است که ناشناخته‌ها و مجهولات جهان هستی را معلوم کند و با استفاده از علوم و دانش‌های مختلف، وضع زندگی خود را بهبود ببخشد. یکی از قدیمی‌ترین دانش‌هایی که بشر برای بهبود شرایط زندگی خود از آن استفاده کرده، دانش جغرافیا است.

تعریف و اهمیت جغرافیا

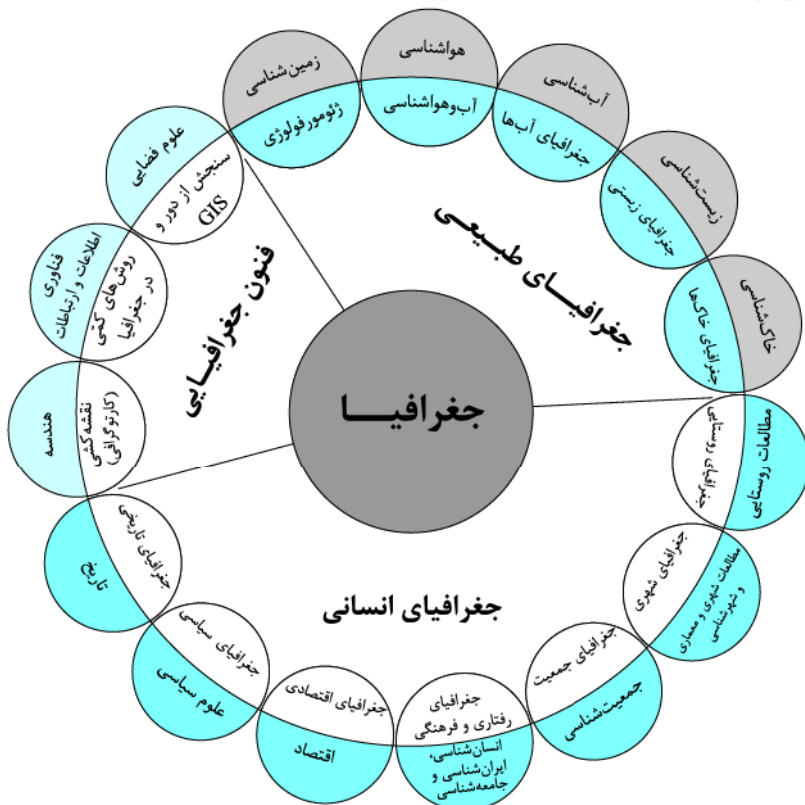
واژه «جغرافیا» (Geography) متشکل از دو واژه‌ی Geo (زمین) و Graphy (ترسیم و توصیف) است که برای اولین بار توسط اراتوستن - دانشمند یونانی - به کار برده شد؛ بنابراین از نظر اراتوستن، دانش جغرافیا عبارت است از: «علم مطالعه‌ی زمین به عنوان جایگاه انسان». به عقیده‌ی جغرافی‌دانان، جغرافیا آن بخش از دانش بشری است که به انسان کمک می‌کند تا از طریق آشنایی با ویژگی‌های طبیعی (رود، کوه، دریا، آب‌وهوا و هر آن‌چه به کره‌ی زمین مربوط است) و ویژگی‌های انسانی (آداب و رسوم و سنت‌های ملل مختلف) که موجب افزایش دانش و آگاهی انسان از محیط پیرامون خود و سایر مکان‌ها می‌شود؛ در جهت بهبود کیفیت زندگی خود اقدام کند.

مثال آشنایی با شرایط آب‌وهوایی محل زندگی به انسان کمک می‌کند تا مسکن و پناهگاه امن‌تر و راحت‌تری برای خود اختیار کند؛ مثلاً در آب‌وهوای مرطوب و بارانی، استفاده از سقف شیب‌دار و شیروانی به استحکام بنا در برابر ریزش باران‌های فراوان کمک می‌کند و در نقاط کویری و گرم و خشک نیز، می‌توان از بادگیرها برای خنک‌شدن هوای داخل خانه بهره برد.

بنابراین جغرافیا را این‌گونه می‌توان تعریف نمود: «علم بررسی روابط متقابل انسان و محیط برای بهبود کیفیت زندگی بشر.»

ارتباط جغرافیا با سایر علوم

جغرافیا با سایر رشته‌ها نیز ارتباط دارد و با کمک گرفتن از سایر علوم، به پرسش‌های خود پاسخ می‌دهد.

ارتباط بین علوم و فنون مختلف جغرافیا و شاخه‌های آن

برای درک بهتر ارتباط جغرافیا با سایر رشته‌های دانش بشری به مثال‌های زیر توجه کنید:

مثال ۱ به موجب یک اصل هواشناسی؛ «با افزایش ارتفاع، دما کاهش می‌یابد»؛ اما بررسی تأثیر این اصل بر مکان و زندگی انسان (مانند نوع مصالح ساختمانی متناسب با آب‌وهوای هر منطقه، منابع آب، فعالیت اقتصادی، جاذبه‌های گردشگری و ...) در حوزه‌ی مطالعات آب‌وهواشناسی قرار دارد که شاخه‌ای از جغرافیای طبیعی است.

مثال ۲ اقتصاد، علمی است که تولید، توزیع و مصرف کالاها و خدمات، نظام‌های اقتصادی و عرضه و تقاضا را مطالعه می‌کند؛ در حالی که موضوع مورد مطالعه‌ی جغرافیای اقتصادی - به عنوان یکی از شاخه‌های جغرافیای انسانی - چگونگی معیشت گروه‌های انسانی در مکان‌های مختلف در رابطه با محیط زندگی‌شان است. برای نمونه، در یک ناحیه‌ی معدنی، شهرک‌های صنعتی ایجاد می‌شوند و ساکنان نواحی ساحلی بیشتر از طریق صید ماهی و تجارت، امرار معاش می‌کنند و معیشت ساکنان این نواحی با هم تفاوت دارد.

مثال ۳ جغرافی دان پس از گردآوری اطلاعات موردنیاز از مکان‌های جغرافیایی مختلف، نیاز دارد تا داده‌های جمع‌آوری شده را تجزیه و تحلیل کند و به همین دلیل، نیازمند کمک گرفتن از علم آمار و فناوری اطلاعات و استفاده از سخت‌افزار و نرم‌افزارهای متعدد است که در شاخه‌ی فنون جغرافیایی جای می‌گیرد.

با توجه به مثال‌های فوق، مشخص می‌شود که علم جغرافیا از یافته‌های سایر علوم استفاده می‌کند و با یک دید همه‌جانبه، به بررسی در مورد پراکندگی پدیده‌ها و روابط میان آن‌ها می‌پردازد.

نکته رابطه‌ی بین جغرافیا و سایر علوم، رابطه‌ای دوسویه (متقابل) است و این علوم در یک جریان دوطرفه از داده‌ها و یافته‌های یکدیگر استفاده می‌کنند.

مفاهیم اساسی دانش جغرافیا

هر دانشی دارای لغات کلیدی و مفاهیم پایه‌ای خاص خود است که آشنایی با آن‌ها برای درک بهتر آن علم، لازم و ضروری است. مفاهیم پایه‌ای و بنیادین در دانش جغرافیا عبارت‌اند از:

۱) مکان ۲) روابط متقابل انسان با محیط

۱) مکان

بسیاری از فعالیت‌های انسان در جا و محل معینی انجام می‌شود؛ به این جا و محل در اصطلاح جغرافیایی «مکان» می‌گویند.

مثال خانه، مزرعه، مدرسه، کارخانه و نظایر آن‌ها، هر کدام یک مکان هستند.

در هر مکان، پدیده‌های مختلف بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند و متقابلاً از یکدیگر تأثیر می‌پذیرند.

مثال خاک، آب، سرمایه و نیروی انسانی یک روستا در نوع اشتغال ساکنان آن اثر دارد؛ مثلاً در آب‌وهوای مرطوب شمال کشور، برنج قابل کشت است و در آب‌وهوای نیمه‌خشک مناطق مرکزی ایران، گندم به صورت دیم کشت می‌شود یا مثلاً در روستاهای ساحلی ایران، شغل صید ماهی رواج دارد، درحالی‌که در استان‌های کویری، سفال‌سازی مورد توجه ساکنان است.

این روند تأثیرگذاری و تأثیرپذیری متقابل، به صورت جریانی پیوسته، در مکان ادامه دارد و سبب تغییر شکل مکان‌ها می‌شود.

مثال در تصویرهای زیر مشاهده می‌کنید که در اثر تعامل مداوم انسان با محیط و دخالت و دستکاری او در محیط طبیعی، به تدریج از چشم‌اندازهای طبیعی عمارت ایل‌گولی، کاسته و بر چشم‌اندازهای ساخته‌ی دست بشر، افزوده شده است.

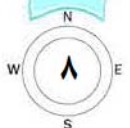
میدان آزادی - تهران ۱۳۹۵

میدان آزادی - تهران ۱۳۶۵

خبرنگار

جغرافیا دهم، درس اول

۲) روابط متقابل انسان و محیط

🔑 دو عامل مهم در علم جغرافیا کدامند؟

💡 (۱) انسان (۲) محیط

محیط طبیعی مجموعه‌ای متعادل است، اما **دخالت انسان**، زمینه‌های تغییر محیط را فراهم می‌کند؛ **زیرا** هوش و استعداد انسان به او کمک می‌کند تا محیط پیرامون را **در جهت** رفع نیازهای خود و رسیدن به یک زندگی بهتر تغییر دهد و به گونه‌ای که می‌خواهد از محیط بهره ببرد.

در دهه‌های اخیر، فناوری سبب شده تا انسان، بر میزان تأثیرگذاری خود در محیط بیفزاید. فناوری‌های جدید **موجب شده** انسان بتواند از اعماق زمین بهره‌برداری کند و میزان دسترسی خود به محیط طبیعی را افزایش دهد.

📌 **نکته** تغییر محیط توسط انسان برای رفع نیازهای خود سبب تبدیل محیط طبیعی به محیط جغرافیایی می‌شود.

محیط جغرافیایی از تعامل بین محیط طبیعی و محیط انسانی به وجود می‌آید.

بادگیر دوطبقه‌ای ابرکوه - استان یزد

سازه‌های آبی شوشتر - نماد رابطه‌ی صحیح انسان با محیط - خوزستان

عملکرد انسان در ارتباط با محیط طبیعی دو گونه است:

① **درک توان‌ها و استفاده از منابع برای رفع نیازها (برخورد متعادل و منطقی)**

② **نگاه سودجویانه برای رسیدن به خواسته‌ها (برخورد افراطی و حداکثری)**

کشاورزی و رفع نیازها - برداشت چای - لاهیجان - گیلان

قطع بی‌رویه‌ی درختان جنگل - مازندران

📌 **نکته** عملکردی که با درک توان‌های محیط طبیعی صورت می‌گیرد، تعادل محیط را برای مدت طولانی حفظ می‌کند.

از آن‌جا که **جغرافیا، به مطالعه‌ی توان روابط متقابل انسان و محیط می‌پردازد، بنابراین شناخت توان‌ها و ظرفیت‌های محیطی بدون بهره‌گرفتن از دانش جغرافیا ممکن نیست؛ پس جغرافیا علمی برای زندگی بهتر است.**

در مکان‌های مختلف، روابط متقابل انسان و محیط شکل‌های گوناگونی به خود می‌گیرد و بدیهی است که عملکرد مثبت و منفی انسان در یک محیط جغرافیایی جنگلی با یک محیط جغرافیایی بیابانی تفاوت‌های چشمگیری دارد.

کویر مصر - اصفهان

زردکوه - چهارمحال بختیاری

ناحیه	عملکرد مثبت انسان	عملکرد منفی انسان
کوهستانی	جلوگیری از فرسایش خاک تولید برق آبی ایجاد ورزش‌های مناسب	چرای بی‌رویه دام گسترش مناطق مسکونی در نقاط مرتفع آلودگی محیط

کل‌نگری پدید ترکیبی در جغرافیا

نحوه‌ی شکل‌گیری محیط‌های جغرافیایی که حاصل روابط متقابل انسان و محیط است **سبب می‌شود** جغرافی دان با دید ترکیبی یا کل‌نگری به بررسی و مطالعه‌ی موضوعات بپردازد؛ **زیرا** اجزا و عوامل محیط جغرافیایی در ارتباط با یکدیگر عمل می‌کنند.

تعریف دید ترکیبی: مطالعه‌ی همه‌جانبه و جامع پدیده‌ها با تمام ویژگی‌های آن در یک مکان.

برای مثال جغرافی دان **با هدف** توسعه‌ی یک شهر، به مطالعه‌ی همه‌جانبه می‌پردازد و این مسائل را طرح و مطالعه می‌کند:

① با تهیه‌ی نقشه‌ی شهر، دیدی همه‌جانبه به آن پیدا می‌کند. (نقشه‌خوانی)

② با مطالعه‌ی بافت جمعیت شهر، میزان رشد و امکان مهاجرت‌پذیری آن را حدس می‌زند. (جغرافیای جمعیت)

③ با مطالعه‌ی میزان منابع آب شهر، امکان توسعه‌ی شهر را پیش‌بینی می‌کند. (جغرافیای آب‌ها)

روستای پالنگان - کامیاران - کردستان

شهر کوهپایه‌ای سی‌سخت - کهگیلویه و بویراحمد

مرور سریع

- ① جغرافیا آن قسمت از دانش بشری است که به انسان کمک می‌کند تا با ویژگی‌های طبیعی و انسانی محیط و روابط بین آن‌ها آشنا شود.
- ② مفاهیم اساسی در جغرافیا: (۱) مکان (۲) روابط متقابل انسان و محیط
- ③ انسان و محیط دو عامل مهم در جغرافیا هستند.
- ④ عملکرد انسان در رابطه با محیط به دو شکل است: (۱) درک توان‌ها و استفاده از منابع برای رفع نیازها که منجر به حفظ تعادل در محیط می‌شود. (۲) نگاه سودجویانه برای رسیدن به خواسته‌ها که سبب از بین رفتن ظرفیت‌های محیط می‌شود.
- ⑤ محیط جغرافیایی، حاصل روابط متقابل انسان و محیط است. (یعنی با دستکاری انسان در محیط، محیط طبیعی به محیط جغرافیایی تبدیل می‌شود).
- ⑥ دید کل‌نگر یا ترکیبی به جغرافی دان کمک می‌کند تا به طور همه‌جانبه و جامع، پدیده‌ها را مطالعه کند.

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

- ۱- برای اولین بار چه کسی از واژه‌ی جغرافیا استفاده کرد و تعریف او از جغرافیا چه بود؟
 - (۱) اراتوستن - علم بررسی رابطه‌ی متقابل زمین و انسان
 - (۲) هرودت - علم بررسی رابطه‌ی متقابل زمین و انسان
 - (۳) هرودت - علم مطالعه‌ی زمین به عنوان جایگاه انسان
 - (۴) اراتوستن - علم مطالعه‌ی زمین به عنوان جایگاه انسان

۲- کدام گزینه در ارتباط با جغرافیا درست نیست؟

- ۱) رابطه‌ی بین جغرافیا با سایر علوم، رابطه‌ای دوسویه و دوطرفه است.
- ۲) جغرافیا آن قسمت از دانش بشری است که به انسان کمک می‌کند با ویژگی‌های طبیعی و انسانی محیط پیرامون خود آشنا شود.
- ۳) واژه‌ی جغرافیا حاصل ترکیب کلمات Geo به معنای زمین و Graphy به معنای دانش است.
- ۴) جغرافیا با کمک گرفتن از یافته‌های سایر علوم به سؤالات خود پاسخ می‌دهد.

۳- چرا جغرافیا علمی برای زندگی بهتر است؟

- ۱) زیرا سبب تغییر محیط طبیعی به محیط جغرافیایی می‌شود.
- ۲) زیرا علم شناخت توان‌ها و ظرفیت‌های محیطی است.
- ۳) چون نگاه سودجویانه‌ی انسان به طبیعت را از بین می‌برد.
- ۴) چون توان استفاده از منابع برای رفع نیازها را به انسان می‌دهد.

۴- تصویر مقابل، چه بنایی را نشان می‌دهد؟

- ۱) کوچک‌ترین سد قوسی تاریخی جهان در طبس
- ۲) بزرگ‌ترین سد قوسی تاریخی جهان در طبس
- ۳) سد کریت در خراسان شمالی
- ۴) سد کریت در خراسان رضوی

۵- جغرافیا علم بررسی به منظور است.

- ۱) رابطه‌ی متقابل انسان و محیط - تنظیم عملکرد محیط طبیعی
- ۲) پدیده‌های طبیعی و انسانی - بهبود شرایط زندگی بشر
- ۳) پدیده‌های طبیعی و انسانی - تنظیم عملکرد محیط طبیعی
- ۴) رابطه‌ی متقابل انسان و محیط - بهبود شرایط زندگی بشر

۶- هر یک از علوم زیر مرتبط با کدام یک از شاخه‌های دانش جغرافیا است؟ (به ترتیب)

«ژئومورفولوژی - GIS - کارتوگرافی»

- ۱) خاک‌شناسی - علوم فضایی - هندسه
- ۲) زمین‌شناسی - علوم فضایی - هندسه
- ۳) خاک‌شناسی - فناوری اطلاعات - نقشه‌کشی
- ۴) زمین‌شناسی - فناوری اطلاعات - نقشه‌کشی

۷- کدام دسته از زیرشاخه‌های زیر مربوط به شاخه‌ی واحدی از دانش جغرافیا هستند؟

- ۱) ژئومورفولوژی و کارتوگرافی
- ۲) جغرافیای سیاسی و جغرافیای زیستی
- ۳) سنجش از دور و کارتوگرافی
- ۴) جغرافیای زیستی و جغرافیای جمعیت

۸- کدام یک از موارد زیر از شاخه‌های اصلی دانش جغرافیا به شمار نمی‌رود؟

- ۱) جغرافیای انسانی
- ۲) جغرافیای شهری و روستایی
- ۳) فنون جغرافیایی
- ۴) جغرافیای طبیعی

۹- رابطه‌ی میان شاخه‌های فرعی دانش جغرافیا و علوم مرتبط با آن‌ها در کدام گزینه درست بیان شده است؟

- ۱) ژئومورفولوژی ← اقلیم‌شناسی
- ۲) کارتوگرافی ← آمار
- ۳) جغرافیای رفتاری و فرهنگی ← جمعیت‌شناسی
- ۴) سنجش از دور ← علوم فضایی

۱۰- کدام گزینه، جامع زیرشاخه‌هایی از هر سه شاخه‌ی اصلی دانش جغرافیا است؟

- ۱) ژئومورفولوژی - جغرافیای جمعیت - کارتوگرافی
- ۲) جغرافیای زیستی - جغرافیای فرهنگی و رفتاری - ژئومورفولوژی
- ۳) سنجش از دور - جغرافیای تاریخی - کارتوگرافی
- ۴) سنجش از دور - جغرافیای زیستی - جغرافیای خاک‌ها

۱۱- در کدام گزینه، هر دو زیرشاخه‌ی مربوط به شاخه‌ی واحدی از دانش جغرافیا هستند؟

- ۱) جغرافیای سیاسی و جغرافیای زیستی
- ۲) کارتوگرافی و جغرافیای خاک‌ها
- ۳) ژئومورفولوژی و اقلیم‌شناسی
- ۴) سنجش از دور و جغرافیای رفتاری

۱۲- از میان شاخه‌های جغرافیا، ژئومورفولوژی، کارتوگرافی و سنجش از دور به ترتیب با کدام علوم در ارتباط‌اند؟

- ۱) زمین‌شناسی - فیزیک - آمار
- ۲) هواشناسی - فیزیک - هندسه
- ۳) زمین‌شناسی - هندسه - فیزیک
- ۴) هواشناسی - هندسه - آمار

۱۳- اساسی‌ترین مفاهیم جغرافیا کدام‌اند؟

- ۱) مکان - رابطه‌ی متقابل انسان با محیط
- ۲) زمین - انسان
- ۳) مکان - انسان
- ۴) زمین - رابطه‌ی متقابل انسان با محیط

۱۴- تأثیرگذاری و تأثیرپذیری پدیده‌های مختلف در یک مکان سبب کدام مورد می‌شود؟

- ۱) پیشرفت و توسعه‌ی فناوری
- ۲) تبدیل محیط طبیعی به محیط جغرافیایی
- ۳) تغییر شکل مکان
- ۴) افزایش تصرف انسان در محیط طبیعی

۱۵- دو عامل مهم در جغرافیا کدام‌اند؟

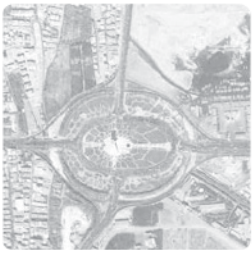
- (۱) زمین - انسان
(۲) زمین - رابطه‌ی متقابل انسان با محیط
(۳) انسان - محیط
(۴) محیط - رابطه‌ی متقابل انسان با محیط

۱۶- کدام عبارت درباره‌ی رابطه‌ی جغرافیا با سایر علوم نادرست است؟

- (۱) علم جغرافیا با استفاده از یافته‌های علوم دیگر و با دیدی همه‌جانبه، مطالعات خود را در مورد پراکندگی پدیده‌ها انجام می‌دهد.
(۲) جغرافیا و سایر علوم در یک جریان متقابل و دوطرفه از داده‌ها و یافته‌های یکدیگر استفاده می‌کنند.
(۳) یکی از حوزه‌های مطالعاتی رشته‌ی هواشناسی، بررسی تأثیر رابطه‌ی افزایش ارتفاع با کاهش دما بر مکان و زندگی انسان است.
(۴) جغرافی‌دان برای تجزیه و تحلیل اطلاعات موردنیاز خود، از علم آمار و فناوری اطلاعات و ارتباطات کمک می‌گیرد.

۱۷- این عبارت که «چگونگی معیشت گروه‌های انسانی در مکان‌های مختلف در رابطه با محیط زندگی‌شان تعیین می‌شود» به کدام مفهوم زیر اشاره دارد؟

- (۱) جغرافیای جمعیت (۲) جغرافیای انسانی (۳) جغرافیای زیستی (۴) جغرافیای اقتصادی

میدان آزادی - ۱۳۶۵

میدان آزادی - ۱۳۹۵

۱۸- تصاویر روبه‌رو، تداعی‌کننده‌ی کدام مفهوم جغرافیایی هستند؟

- (۱) روند تأثیرپذیری و تأثیرگذاری پدیده‌های مختلف یک مکان بر یکدیگر، به صورت جریانی پیوسته در مکان ادامه دارد.
(۲) رابطه‌ی جغرافیا با سایر علوم، دوسویه است و در یک جریان دوطرفه، از داده‌ها و یافته‌های یکدیگر استفاده می‌کنند.
(۳) شناخت توان‌ها و ظرفیت‌های محیطی بدون دانش جغرافیا ممکن نیست؛ پس جغرافیا علمی برای زندگی بهتر است.

(۴) انسان برای رفع نیازهای خود به تغییر محیط دست می‌زند و در نتیجه، محیط طبیعی به محیط جغرافیایی تبدیل می‌شود.

۱۹- تصویر مقابل، بیانگر کدام گزینه نیست؟

- (۱) هوش و استعداد انسان به او در جهت تغییر محیط کمک می‌کند.
(۲) در دهه‌های اخیر، فناوری سبب شده تا انسان تأثیر بسیاری بر طبیعت بگذارد.
(۳) انسان برای رفع نیازهای خود به تغییر محیط دست می‌زند.
(۴) در نتیجه‌ی فعالیت انسان، محیط جغرافیایی به محیط انسانی تبدیل می‌شود.

۲۰- تصویر مقابل عملکرد انسان را در رابطه با محیط نشان می‌دهد که

- (۱) مثبت - سبب حفظ توان و ظرفیت محیط می‌شود.
(۲) مثبت - نگاه سودجویانه برای رسیدن به خواسته‌ها را شامل می‌شود.
(۳) منفی - تعادل محیط را در مدت طولانی بر هم می‌زند.
(۴) منفی - مصداق استفاده از منابع برای رفع نیازها با درک توان‌های محیط است.

۲۱- تصویر مقابل با کدام مفهوم هم‌خوانی ندارد؟

- (۱) جغرافیا علمی برای زندگی بهتر
(۲) حفظ تعادل محیط در طولانی مدت
(۳) درک توان‌های محیطی و استفاده از منابع برای رفع نیازها
(۴) نگاه سودجویانه برای رسیدن به بهره‌برداری بیشتر از محیط

۲۲- تصویر روبه‌رو، سازه‌های آبی شهر را نشان می‌دهد که نماد است.

- (۱) ابرکوه - عملکرد منفی انسان در طبیعت
(۲) شوشتر - رابطه‌ی صحیح انسان با محیط طبیعی
(۳) ابرکوه - تبدیل محیط جغرافیایی به محیط طبیعی
(۴) شوشتر - رابطه‌ی سودجویانه‌ی انسان با محیط طبیعی

۲۳- در رابطه با عملکردهای مثبت و منفی انسان در نواحی کوهستانی، کدام مورد نادرست است؟

- (۱) چرای بی‌رویه‌ی دام‌ها: عملکرد منفی
(۲) تولید برق آبی: عملکرد منفی
(۳) ایجاد ورزش‌های زمستانی: عملکرد مثبت
(۴) جلوگیری از فرسایش خاک: عملکرد مثبت

۲۴- گسترش مناطق مسکونی در نواحی مرتفع کوهستان، از عملکردهای انسان در نواحی کوهستانی (از جمله ناحیه‌ی کوهستانی زردکوه در استان) به شمار می‌رود.

- (۱) مثبت - چهارمحال بختیاری
(۲) مثبت - کهگیلویه و بویراحمد
(۳) منفی - کهگیلویه و بویراحمد
(۴) منفی - چهارمحال بختیاری

۲۵- شکل‌گیری محیط‌های جغرافیایی، حاصل است و سبب می‌شود

- (۱) روابط متقابل انسان و محیط - جغرافی‌دان با دید کل‌نگر موضوعات را بررسی کند.
(۲) روابط متقابل انسان و محیط - مطالعات جغرافیایی علمی‌تر انجام شوند.
(۳) نگاه سودجویانه‌ی انسان به طبیعت - مطالعات جغرافیایی علمی‌تر انجام شوند.
(۴) نگاه سودجویانه‌ی انسان به طبیعت - جغرافی‌دان با دید کل‌نگر موضوعات را بررسی کند.

۲۶- چرا جغرافی‌دان باید با دید ترکیبی موضوعات جغرافیایی را مورد بررسی قرار دهد و فایده‌ی این نوع مطالعه چیست؟

- (۱) زیرا محیط‌های جغرافیایی حاصل روابط متقابل انسان و محیط‌اند. - پدیده‌ها به طور جامع و همه‌جانبه بررسی می‌شوند.
(۲) زیرا محیط‌های جغرافیایی حاصل روابط متقابل انسان و محیط‌اند. - ظرفیت و توان محیط‌های جغرافیایی مشخص می‌شود.
(۳) چون عوامل محیط جغرافیایی در ارتباط با یکدیگر عمل می‌کنند. - ظرفیت و توان محیط‌های جغرافیایی مشخص می‌شود.
(۴) چون عوامل محیط جغرافیایی در ارتباط با یکدیگر عمل می‌کنند. - پدیده‌ها به طور جامع و همه‌جانبه بررسی می‌شوند.

۲۷- تصاویر زیر (به ترتیب از چپ به راست) به کدام شهر یا روستا تعلق دارند؟

- (۱) شهر کوهپایه‌ای سی‌سخت در استان لرستان - روستای ماسوله در استان گیلان
(۲) شهر کوهپایه‌ای سی‌سخت در استان کهگیلویه و بویراحمد - روستای پالنگان در کامیاران کردستان
(۳) شهر کویری ابرکوه در استان یزد - روستای ماسوله در استان گیلان
(۴) شهر کویری ابرکوه در استان یزد - روستای پالنگان در کامیاران کردستان

۱- گزینه‌ی «۴» واژه‌ی جغرافیا برای اولین بار توسط اراتوستن

دانشمند یونانی ارائه شد. او جغرافیا را این‌گونه تعریف کرده است:

«علم مطالعه‌ی زمین به عنوان جایگاه انسان»

۲- گزینه‌ی «۳» واژه‌ی جغرافیا حاصل ترکیب کلمات GEO به

معنای زمین و GRAPHY به معنای ترسیم و توصیف است.

۳- گزینه‌ی «۲» از آن‌جا که جغرافیا توان روابط متقابل انسان را

با محیط مطالعه و بررسی می‌کند، بنابراین شناخت توان‌ها و ظرفیت‌های محیطی بدون دانش جغرافیا ممکن نیست؛ چون جغرافیا علمی برای زندگی بهتر است.

۴- گزینه‌ی «۲» تصویر مندرج در صورت سؤال، مربوط به سد

کریت؛ بزرگ‌ترین سد قوسی جهان در نزدیکی طیس در خراسان جنوبی است.

۵- گزینه‌ی «۴» از آن‌جا که جغرافیا توان روابط متقابل انسان را

با محیط مطالعه و بررسی می‌کند، بنابراین شناخت توان‌ها و ظرفیت‌های محیطی بدون دانش جغرافیا ممکن نیست؛ پس جغرافیا علمی برای زندگی بهتر است.

۶- گزینه‌ی «۲» ژئومورفولوژی ← زمین‌شناسی / GIS ←

علوم فضایی / کارتوگرافی ← هندسه

۷- گزینه‌ی «۳» سنجش از دور و کارتوگرافی، هر دو از

زیرشاخه‌های فنون جغرافیایی هستند. ژئومورفولوژی و جغرافیای زیستی از زیرشاخه‌های جغرافیای طبیعی‌اند و جغرافیای جمعیت و جغرافیای سیاسی از زیرشاخه‌های جغرافیای انسانی هستند.

۸- گزینه‌ی «۲» جغرافیای شهری و روستایی از زیرشاخه‌های

جغرافیای انسانی است. دانش جغرافیا دارای سه شاخه‌ی اصلی به نام‌های جغرافیای طبیعی، جغرافیای انسانی و فنون جغرافیایی است.

۹- گزینه‌ی «۴» ژئومورفولوژی با زمین‌شناسی و کارتوگرافی

(نقشه‌کشی) با هندسه ارتباط دارد. جغرافیای رفتاری و فرهنگی نیز با انسان‌شناسی، روان‌شناسی و جامعه‌شناسی مرتبط است.

۱۰- گزینه‌ی «۱» ژئومورفولوژی از زیرشاخه‌های جغرافیای

طبیعی، جغرافیای جمعیت از زیرشاخه‌های جغرافیای انسانی و کارتوگرافی از زیرشاخه‌های فنون جغرافیایی است. بنابراین در گزینه‌ی (۱)، از هر سه شاخه‌ی اصلی دانش جغرافیا به یک زیرشاخه اشاره شده است. در گزینه‌ی (۲) به زیرشاخه‌های فنون جغرافیایی، در گزینه‌ی (۳) به زیرشاخه‌های جغرافیای طبیعی و در گزینه‌ی (۴) به زیرشاخه‌های جغرافیای انسانی اشاره‌ای نشده است.

۱۱- گزینه‌ی «۳» ژئومورفولوژی و اقلیم‌شناسی از زیرشاخه‌های

جغرافیای طبیعی هستند. جغرافیای زیستی و جغرافیای خاک‌ها زیرشاخه‌ی جغرافیای طبیعی، جغرافیای سیاسی و جغرافیای رفتاری زیرشاخه‌ی جغرافیای انسانی و کارتوگرافی و سنجش از دور زیرشاخه‌ی فنون جغرافیایی هستند.

۱۲- گزینه‌ی «۳» ژئومورفولوژی از یافته‌های زمین‌شناسی،

کارتوگرافی از مسائل هندسی و سنجش از دور از اصول فیزیک در بررسی‌های خود کمک می‌گیرند.

۱۳- گزینه‌ی «۱» مهم‌ترین مفاهیم جغرافیا، (۱) مکان و (۲) روابط

متقابل انسان با محیط است.

۱۴- گزینه‌ی «۳» روند تأثیرگذاری و تأثیرپذیری پدیده‌های

مختلف در مکان به صورت جریانی پیوسته در مکان ادامه دارد و سبب تغییر شکل مکان‌ها می‌شود.

۱۵- گزینه‌ی «۳» انسان و محیط دو عامل مهم در علم جغرافیا به

شمار می‌روند.

۱۶- گزینه‌ی «۳» بررسی تأثیر رابطه‌ی میان افزایش ارتفاع با

کاهش دما بر مکان و زندگی انسان، در حوزه‌ی مطالعات آب‌وهواشناسی از شاخه‌های جغرافیای طبیعی جای می‌گیرد (نه هواشناسی).

۱۷- گزینه‌ی «۴» جغرافیای اقتصادی به چگونگی معیشت گروه‌های

انسانی در مکان‌های مختلف در رابطه با محیط زندگی‌شان می‌پردازد.

۱۸- گزینه‌ی «۱» در هر مکان، پدیده‌های مختلفی هستند که

بر یکدیگر تأثیر گذاشته و به‌نوبه‌ی خود از هم تأثیر می‌پذیرند. این تأثیرگذاری و تأثیرپذیری به صورت جریانی پیوسته در مکان ادامه دارد و سبب تغییر شکل مکان‌ها می‌شود.

۱۹- گزینه‌ی «۴» در نتیجه‌ی فعالیت انسان، محیط طبیعی به

محیط جغرافیایی تبدیل می‌شود.

۲۰- گزینه‌ی «۳» تصویر مذکور در سؤال، نگاه سودجویانه برای

رسیدن به خواسته‌ها (عملکرد منفی) را نشان می‌دهد که تعادل محیط را در طولانی‌مدت بر هم می‌زند.

۲۱- گزینه‌ی «۴» شکل مورد سؤال، به کشاورزی برای تأمین

نیازها اشاره دارد که موجب حفظ تعادل محیط در طولانی‌مدت می‌شود؛ زیرا با درک توان محیط طبیعی صورت می‌گیرد.

۲۲- گزینه‌ی «۲» تصویر مندرج در صورت سؤال، سازه‌های آبی

شوشتر در استان خوزستان را نشان می‌دهد که نماد رابطه‌ی صحیح انسان با محیط است.

۲۳- گزینه‌ی «۲» تولید برق آبی از جمله عملکردهای مثبت

انسان در نواحی کوهستانی است.

۲۴- گزینه‌ی «۴» گسترش مناطق مسکونی در نواحی مرتفع از

جمله عملکردهای منفی انسان در نواحی کوهستانی است. قلعه‌ی زردکوه در استان چهارمحال بختیاری واقع است.

۲۵- گزینه‌ی «۱» چگونگی شکل‌گیری محیط‌های جغرافیایی که

حاصل روابط متقابل انسان و محیط است، سبب می‌شود جغرافی‌دان با دید ترکیبی و کل‌نگری، موضوعات را مطالعه و بررسی می‌کند.

۲۶- گزینه‌ی «۴» جغرافی‌دان با دید ترکیبی یا کل‌نگر، موضوعات

را مطالعه و بررسی می‌کند؛ زیرا اجزا و عوامل محیط جغرافیایی در ارتباط با یکدیگر عمل می‌کنند. دید ترکیبی به جغرافی‌دان کمک می‌کند تا به طور همه‌جانبه و جامع، پدیده‌ها را با تمام ویژگی‌های آن‌ها در یک مکان مورد مطالعه قرار دهد.